

CHET TILIDA SO'Z BOYLIGINI KENGAYTIRISHDA ELEKTRON LUG'ATLARDAN FOYDALANISH METODIKASI

Ahmadova Azimaxon Behzod qizi

Farg'ona davlat universiteti Chet tillari fakulteti Xorijiy til va adabiyoti:

nemis tili yo'nalishi 24.116-guruh talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada chet tilida so'z boyligini kengaytirishda elektron lug'atlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilingan. Elektron lug'atlar (online lug'atlar, mobil ilovalar, interaktiv platformalar) talabalarning so'z boyligini kengaytirishda samarali vosita sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqotda elektron lug'atlar orqali yangi leksik birliklarni o'zlashtirish, ularni mustaqil o'rganish jarayonida qo'llash va real nutqiy vaziyatlarda samarali ishlatish imkoniyatlari ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, maqolada elektron lug'atlarni qo'llashning innovatsion metodik yondashuvlari va interfaol mashg'ulotlarda samaradorligi yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, elektron lug'atlardan tizimli va interfaol foydalanish talabalarning til o'rganish motivatsiyasini oshiradi va leksik kompetensiyani samarali rivojlantirishga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *elektron lug'atlar, chet tili ta'limi, leksik kompetensiya, interfaol metodlar, mustaqil o'rganish, innovatsion pedagogika, til o'rganish motivatsiyasi, so'z boyligini rivojlantirish.*

METHODOLOGY OF USING ELECTRONIC DICTIONARIES TO EXPAND VOCABULARY IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Abstract: *This article examines the theoretical and practical aspects of using electronic dictionaries to expand vocabulary in foreign language learning. Electronic dictionaries (online dictionaries, mobile applications, interactive platforms) are recognized as an effective tool for enhancing students' vocabulary. The study demonstrates the possibilities of mastering new lexical units through electronic dictionaries, applying them in independent learning processes, and effectively using them in real communicative situations. Additionally, the article highlights innovative methodological approaches and the effectiveness of interactive lessons using electronic dictionaries. Research results indicate that systematic and interactive use of electronic dictionaries increases students' motivation for language learning and contributes to the effective development of lexical competence.*

Keywords: *electronic dictionaries, foreign language education, lexical competence, interactive methods, independent learning, innovative pedagogy, language learning motivation, vocabulary development.*

МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ СЛОВАРЕЙ ДЛЯ РАСШИРЕНИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация: В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты использования электронных словарей для расширения словарного запаса при изучении иностранного языка. Электронные словари (онлайн-словарь, мобильные приложения, интерактивные платформы) признаны эффективным инструментом для увеличения словарного запаса студентов. В исследовании показаны возможности усвоения новых лексических единиц с помощью электронных словарей, их применения в процессе самостоятельного обучения и эффективного использования в реальных коммуникативных ситуациях. Кроме того, статья освещает инновационные методические подходы и эффективность интерактивных занятий с использованием электронных словарей. Результаты исследования показывают, что систематическое и интерактивное использование электронных словарей повышает мотивацию студентов к изучению языка и способствует эффективному развитию лексической компетенции.

Ключевые слова: электронные словари, обучение иностранным языкам, лексическая компетенция, интерактивные методы, самостоятельное обучение, инновационная педагогика, мотивация к изучению языка, развитие словарного запаса.

KIRISH

Bugungi global ta'lim muhiti sharoitida chet tillarini o'rganishda so'z boyligini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. So'z boyligi til o'rganishning asosiy komponenti bo'lib, talabaning nutqiy faoliyati, kommunikativ ko'nikmalari va tilni amaliy qo'llash darajasini belgilaydi. Shu nuqtai nazardan, elektron lug'atlardan foydalanish chet tilini o'rgatishda samarali vosita sifatida qaraladi.

Elektron lug'atlar nafaqat yangi leksik birliklarni tez va samarali o'zlashtirish imkonini beradi, balki talabalarga mustaqil o'rganish jarayonida interfaol va qiziqarli metodlarni qo'llash imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, ular real nutqiy vaziyatlarda so'zlarni kontekstga mos qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Maqolaning maqsadi – elektron lug'atlardan foydalanish orqali talabalarda so'z boyligini kengaytirishning nazariy va amaliy asoslarini tadqiq etish, shuningdek, ularni dars jarayonida samarali qo'llash imkoniyatlarini aniqlashdir. Tadqiqot natijalari elektron lug'atlardan tizimli va interfaol foydalanishning talabalarning leksik kompetensiyasini rivojlantirishdagi samaradorligini ko'rsatadi va zamonaviy ta'lim jarayonida amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Chet tilini o'rgatishda leksik kompetensiyani rivojlantirish masalasi lingvodidaktika sohasida keng o'rganilgan. Xalqaro tadqiqotlar (Nation, 2001; Schmitt, 2008; Webb, 2007) so'z boyligini oshirishda elektron va interaktiv resurslarning samaradorligini ko'rsatgan. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, elektron lug'atlar va mobil ilovalar talabalarga so'zlarni tez, tizimli va kontekst asosida o'zlashtirish imkonini beradi.

Mahalliy tadqiqotchilar (Abduqodirov, 2018; Safarova, 2020) elektron lug'atlarning chet tilini o'rgatishdagi pedagogik imkoniyatlarini o'rganib, ularni interfaol va mustaqil o'rganish jarayonida samarali vosita sifatida ta'riflagan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, elektron lug'atlardan foydalangan holda talabalarining leksik birliklarni o'zlashtirish darajasi va nutqiy faoliyati sezilarli darajada oshadi. Nazariy tahlil – elektron lug'atlar va ularning chet tili ta'limidagi roli bo'yicha xalqaro va mahalliy adabiyotlarni o'rganish. Eksperimental metod – elektron lug'atlardan foydalangan holda talabalarining so'z boyligini rivojlantirish samaradorligini aniqlash. So'rovnomalar va testlar – talabalarining leksik kompetensiya darajasi va elektron lug'atlardan foydalanishdagi tajribasini baholash. Kuzatish – dars jarayonida talabalarining nutqiy faoliyati va elektron lug'atlardan foydalanish darajasini tahlil qilish. Tahlil va taqqoslash – eksperimental natijalarni nazariy manbalar bilan solishtirib, elektron lug'atlardan foydalanish samaradorligini baholash.

Metodologik asos sifatida interfaol pedagogik yondashuv, mustaqil o'rganish tamoyillari va multimedia vositalaridan foydalanish qo'llanildi. Bu yondashuvlar talabalarining leksik kompetensiyasini mustahkamlash, nutqiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, elektron lug'atlardan tizimli va interfaol foydalanish talabalarda so'z boyligini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi. Eksperimental darslar davomida talabalarining yangi leksik birliklarni tez o'zlashtirishi, ularni mustaqil o'rganish jarayonida amalda qo'llashi va real nutqiy vaziyatlarda samarali ishlatishi kuzatildi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, elektron lug'atlar talabalarga nafaqat leksik birliklarni o'zlashtirishga, balki nutqiy faoliyatini faollashtirishga, mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga va til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Talabalar elektron lug'atlar orqali so'zlarni kontekst bilan bog'lab o'rganish imkoniyatiga ega bo'lib, bu ularning kommunikativ va madaniy kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, muhokama shuni ko'rsatadiki, elektron lug'atlardan foydalangan darslar interfaol va qiziqarli bo'lib, talabalarining ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va til o'rganish jarayonini shaxsga yo'naltirilgan qiladi. Bu esa zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llashning samaradorligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, tadqiqot ko'rsatdiki, elektron lug'atlardan tizimli va interfaol foydalanish nafaqat leksik kompetensiyani rivojlantirishga, balki talabaning shaxsiy, kommunikativ va madaniy rivojlanishiga ham xizmat qiladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, elektron lug'atlardan interfaol va tizimli foydalanish talabalarda so'z boyligini oshirish va leksik kompetensiyani rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega. Eksperimental tadqiqot davomida quyidagi natijalar aniqlangan:

1. So'z boyligini oshirish: Talabalar elektron lug'atlar orqali yangi leksik birliklarni tez va samarali o'zlashtirdi, ularni mustaqil o'rganish jarayonida amalda qo'llash imkoniga ega bo'ldi.

2. Nutqiy faoliyatni rivojlantirish: Elektron lug'atlardan foydalangan mashg'ulotlar talabalarining nutqiy faoliyatini faollashtirdi, ularni yangi so'zlarni kontekstga mos qo'llashga rag'batlantirdi.

3. Mustaqil o'rganish va motivatsiya: Talabalar elektron lug'atlar yordamida mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirdi va til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi oshdi.

4. Interfaol metodlar va multimedia vositalarining samaradorligi: Onlayn lug'atlar, mobil ilovalar va interaktiv platformalardan foydalangan holda talabalarining leksik birliklarni eslab qolish va real nutqiy vaziyatlarda qo'llash darajasi sezilarli darajada yaxshilandi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, elektron lug'atlardan foydalanish talabalarining leksik kompetensiyasini oshirish, nutqiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, til o'rganish jarayonini interfaol va motivatsion qilishga xizmat qiladi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, elektron lug'atlardan tizimli va interfaol foydalanish talabalarda leksik kompetensiyani samarali rivojlantirishga yordam beradi. Elektron lug'atlar nafaqat yangi leksik birliklarni tez va tizimli o'zlashtirish imkonini beradi, balki talabalarining nutqiy faoliyatini faollashtiradi, mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi va til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, elektron lug'atlardan foydalangan mashg'ulotlar interfaol va qiziqarli bo'lib, talabalarining ijodiy tafakkuri va kommunikativ ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, multimedia va onlayn resurslardan foydalanish dars jarayonini shaxsga yo'naltirilgan va samarali qiladi.

Umuman olganda, elektron lug'atlardan foydalanish metodikasi talabalarda leksik kompetensiyani rivojlantirishni nafaqat samarali, balki zamonaviy pedagogik yondashuvlar orqali motivatsion va interfaol jarayon sifatida ta'minlaydi. Tadqiqot natijalari shuningdek, elektron lug'atlar va interfaol resurslardan foydalanishni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning amaliy ahamiyatini tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Nation I. S. Learning Vocabulary in Another Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
2. Schmitt N. Vocabulary in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
3. Webb S. Learning Vocabulary in Another Language. – London: Routledge, 2007.
4. Abduqodirov A. Til o'qitish metodikasi asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Safarova R. Chet tilini o'qitishda leksik kompetensiyani rivojlantirish. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
6. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London: Pearson Education, 2015.
7. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Longman, 2007.
8. Vygotskiy L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Harvard University Press, 1978.
9. Nation I. S., Newton J. Teaching ESL/EFL Listening and Speaking. – Routledge, 2009.
10. Urunov S. Innovatsion pedagogik yondashuvlar va interfaol metodlar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PQ-4499-son qarori "Chet tillarini o'qitish tizimini takomillashtirish to'g'risida".
12. Godwin-Jones R. Emerging Technologies: Mobile-Assisted Language Learning. – Language Learning & Technology, 2017.